

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание степени доктора по профилю
по специальности 6D110200 – Общественное здравоохранение

Ишкинин Евгений Иванович

«Совершенствование скрининга рака предстательной железы»

Актуальность. Рак предстательной железы (РПЖ) – одна из ведущих причин смерти мужчин пожилого возраста от злокачественных опухолей в мире, относится к социально значимым заболеваниям. В Казахстане отмечается тенденция к росту заболеваемости, высокие показатели смертности от РПЖ. Последняя обусловлена поздней диагностикой РПЖ и большим числом наблюдаемых пациентов с местнораспространенными и диссеминированными формами РПЖ. Из этого становится совершенно очевидным факт, что заболеваемость РПЖ в нашей стране была намного выше за счет не выявленного локализованного рака. С 2013 года, согласно Государственной программы развития здравоохранения Республики Казахстан «Саламатты Қазақстан», осуществляется поэтапное внедрение популяционного скрининга РПЖ в Казахстане. Однако по данным Сети фактических данных по вопросам здоровья Европейского регионального бюро ВОЗ 2004 г. вопросы внедрения программ массового скрининга на национальном уровне дискуссионны. Существует большой риск гипердиагностики, многие исследователи из США и Европы ставят под сомнение необходимость проведения широкомасштабного скрининга ввиду больших экономических затрат. Но ситуация исходного уровня ранней диагностикой РПЖ в Казахстане не сопоставима с уровнем диагностики в США и странах Европы, поэтому проведение скрининга РПЖ в нашей стране эффективнее, и может служить моделью для других стран со схожей эпидемиологической проблемой запущенного рака предстательной железы. Потенциальное решение проблемы скрининга РПЖ, требует доказательств, полученных в результате систематического анализа литературы по опубликованным исследованиям или проведения скрининга среди когорт пациентов с определенными факторами риска.

Цель исследования: Оценить эффективность скрининга и разработать рекомендации по усовершенствованию системы мероприятий по ранней диагностике РПЖ в Казахстане.

Задачи исследования:

1 Провести анализ эпидемиологических показателей РПЖ в Казахстане и влияния скрининга на их динамику.

2 Оценить уровень обеспечения медицинских организаций для осуществления скрининга РПЖ и адекватного лечения выявленных пациентов.

3 Определить результативность существующей организационно-функциональной модели скрининга РПЖ.

4 Разработать комплексные мероприятия по улучшению ранней диагностики РПЖ в Казахстане.

Научная новизна исследования

- Впервые определена эффективность скрининга РПЖ в Казахстане по динамике эпидемиологических показателей, приемлемости и безопасности методов скрининга на популяционном уровне;

- Впервые проведен клинико-экономический анализ скрининга РПЖ в Казахстане. Оценена комплексная картина лечения ранних форм рака предстательной железы с учетом доступа к высокотехнологичному лечению с сохранением качества жизни пациентов;

- Определена диагностическая значимость индекса здоровья простаты на популяционном уровне для снижения биопсии предстательной железы и риска гипердиагностики;

Практическая значимость работы

- Разработано руководство по проведению скрининга целевых групп мужского населения на раннее выявление рака предстательной железы.

- Разработаны методические рекомендации: «Ранняя диагностика рака предстательной железы на уровне первичной медико-санитарной помощи», «Современные подходы к диагностике и лечению рака предстательной железы», «Осложнения, связанные с биопсией предстательной железы, и их профилактика».

- Результаты работы могут и должны быть использованы в разработках научно-обоснованных программ профилактики и ранней диагностики РПЖ, других онкологических заболеваний, центрами проблем формирования здорового образа жизни, организаторами здравоохранения, специалистами, первичной медико-санитарной помощи (ПМСП), принимающими участие в скрининговой программе. Результаты работы внедрены в организациях ПМСП, онкологических учреждениях республики.

Основные положения, выносимые на защиту

1 После внедрения скрининга РПЖ в РК произошло улучшение эпидемиологии по стандартизованным показателям смертности, заболеваемости и их отношению, показателю одногодичной летальности, а также увеличение выявления РПЖ на I-II стадии, уменьшение на IV стадии в регионах проведения скрининга при выявлении непосредственно по скринингу.

2 На момент начала скрининга выявлена неподготовленность и недостаточность материально-технической и кадровой оснащенности медицинских организаций, участвующих в скрининге, низкий уровень информированности населения. Существует необходимость нормативного совершенствования для обеспечения качества проводимых диагностических исследований.

3 В РК доступны современные методы терапии ранних форм РПЖ

для адекватного лечения выявленных в ходе скрининга пациентов, с сохранением качества их жизни. Пациента, выявленного по скринингу, в 1,8 раз дешевле лечить с вероятностью сохранения 5 лет качественной жизни в 1,6 раз больше.

4 Методы, применяемые в скрининге, обладают диагностической эффективностью на популяционном уровне, безопасны при соблюдении правил подготовки пациентов.

Основные положения работы обсуждены и доложены на:

- Республиканском семинар-совещании руководителей специализированных консультативно-диагностических отделов. «Организационные принципы и мониторинг скрининга рака предстательной железы в Казахстане» 26-28 апреля 2014г., Алматы, Казахстан;

- V Съезде онкологов и радиологов Казахстана, 29-30 апреля 2014г, Алматы, Казахстан;

- IX Съезде Онкологов и Радиологов стран СНГ и Евразии, 16-18 сентября 2014г, Казань, РФ;

- I Республиканском съезде специалистов ПМСП «Равенство, солидарность и социальная справедливость – современные вызовы ПМСП» в рамках III Международного конгресса «Здоровье для всех», 17-18 ноября 2014г., Алматы, Казахстан;

- Всероссийской конференции молодых ученых-онкологов «Актуальные вопросы экспериментальной клинической онкологии», 13 мая 2016г, г Томск;

- II онкоурологическом форуме «Мультидисциплинарный подход в терапии рака предстательной железы и рака почки» 28 – 29 мая 2016г., Шымкент, Казахстан

- Международной (заочной) научно-практической конференции по всем наукам: «Интеграция отечественной науки в мировую: структурные преобразования и перспективные направления развития», 30-31 мая 2016г, Санкт-Петербург, РФ;

- VIII Съезде Онкологов и Радиологов стран СНГ и Евразии, 15-17 июня 2016г, Минск, Республика Беларусь;

- VI Съезде онкологов и радиологов Казахстана, 27-28 апреля 2017г, Алматы, Казахстан.

-12 Международном Конгрессе Российского общества онкоурологов, 5-6 октября 2017г., Москва, РФ

Публикации по теме диссертации

Материалы диссертационной работы опубликованы в 30 научных работах, из них 4 в изданиях, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки РК, 9 публикаций в сборниках зарубежных конференций, 1 публикация в журнале на английском языке Iranian Journal of Public Health и импакт- фактором 0,768 (индексируемый в Web of Science Core Collection, Scopus). Соавторство при написании клинического руководства «Онкология» том 2, глава №10 Онкоурология, «Руководство по проведению скрининга целевых групп

мужского населения на раннее выявление рака предстательной железы и обеспечению его качества», методические рекомендации: «Ранняя диагностика рака предстательной железы на уровне первичной медико-санитарной помощи».

Ишкинин Евгений Ивановичтің

«6D110200 – Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығы бойынша бейінді докторлық дәрежесін алуға арналған диссертацияның

«Қуық асты безінің қатерлі ісігін анықтауға арналған скринингті жетілдіру»

АННОТАЦИЯСЫ

Зерттеу тақырыбының өзектілігі

Қуық асты безінің қатерлі ісігі (ҚАБҚІ) – әлемдегі егде жастағы ерлер арасында қатерлі ісіктен болатын өлім-жітімнің жетекші себептерінің біріне және әлеуметтік маңызды аурулардың қатарына жатады. Қазақстанда ҚАБҚІ аурушандықтың өсу үрдісі және оның салдарынан туындаған өлім-жітімнің жоғары көрсеткіші байқалады. Соңғы аталған жағдай ҚАБҚІ кеш диагностикалануына негізделген және бақылауға алынған науқастардың басым бөлігі ҚАБҚІ жергілікті деңгейде жетілген және таралған нысандарымен ауырады. Бұл жағдайдан белгілі болғандай, елімізде ҚАБҚІ аурушандық деңгейі дер кезінде анықталмаған окшауланған қатерлі ісіктердің есебінен айтарлықтай жоғары. 2013 жылдан бастап, "Саламатты Қазақстан" атты Қазақстан Республикасында денсаулық сақтауды дамытудың Мемлекеттік бағдарламасына сәйкес, ҚАБҚІ жаппай скрининг жүргізуді кезең-кезеңмен енгізу жүзеге асырылуда. Алайда, ДДСҰ Еуропалық аймақтық бюросының денсаулық сақтау мәселелері бойынша нақты деректер желісінің 2004 жылғы мәліметтері бойынша ұлттық деңгейде, жаппай скрининг жүргізу бағдарламаларын енгізу мәселелері қарама-қайшы жағдайда. Жоғары көлемде диагноз қою қаупі бар, АҚШ пен Еуропаның көптеген зерттеушілері жоғары экономикалық шығындарға байланысты кең ауқымды скрининг жүргізу қажеттілігіне күмәндануда. Бірақ Қазақстанда ҚАБҚІ ерте диагностикалаудың бастапқы деңгейінің жағдайы АҚШ пен Еуропалық елдерде диагностикалау деңгейімен салыстырылмайды, сондықтан біздің елімізде ҚАБҚІ скринингі тиімдірек және асқынған қуық асты қатерлі ісігі мәселелері бойынша ұқсас эпидемиологиялық жағдайдағы басқа елдер үшін де үлгі бола алады. ҚАБҚІ скрининг жүргізу мәселесін оңтайлы шешу - жарияланған зерттеулер бойынша әдебиеттерді жүйелі шолулардың немесе белгілі бір тәуекел факторлары бар науқастардың топтары арасында скрининг жүргізу нәтижесінде алынған дәлелдеуді талап етеді.

Зерттеудің мақсаты: Скринингтің тиімділігін бағалау және Қазақстанда ҚАБҚІ ерте диагностикалау бойынша іс-шаралар жүйесін жетілдіру бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Зерттеу міндеттері

1. Қазақстандағы ҚАБҚІ эпидемиологиялық көрсеткіштерін және скринингтің оның динамикасына ықпалын талдау.

2. Медициналық ұйымдардың ҚАБҚІ анықтауға арналған скринингті жүзеге асыруға және анықталған пациенттерді тиісті емдеу үшін қажетті құрал-жабдықтар және медициналық мамандармен қамтамасыз етілу деңгейін бағалау.

3. ҚАБҚІ анықтауға арналған скринингтің қолданыстағы ұйымдастырушылық - функционалдық моделінің нәтижелілігін анықтау.

4. Қазақстанда ҚАБҚІ ерте кезеңде диагностикалауды жақсартуға арналған кешенді іс-шаралар әзірлеу.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы

-Қазақстанда алғаш рет ҚАБҚІ қарсы популяциялық деңгейде жүргізілетін скринингтік әдістердің қолайлылығы мен қауіпсіздігі және эпидемиологиялық көрсеткіштер динамикасы бойынша скринингтің тиімділігі анықталды;

-Қазақстанда алғаш рет ҚАБҚІ қарсы скринингті клиникалық-экономикалық талдау жүргізілді, пациенттердің өмір сүру сапасын сақтай отырып, қол жетімді жоғары технологиялық емдеудің есебінен қуық асты безінің қатерлі ісігінің ерте түрлерін емдеудің кешенді бейнесі бағаланды;

-Қуық асты безінің биопсиясын және асқынып кету қаупін төмендету мақсатында халықтық деңгейде қуық асты безінің саулығы индексінің диагностикалық маңызы анықталды;

Жұмыстың тәжірибелік маңызы

- Ерлердің мақсатты топтары арасында қуық асты безінің қатерлі ісігін ерте анықтауға бағытталған скрининг жүргізу бойынша нұсқаулық әзірленді.

-«Алғашқы медициналық-санитарлық көмек деңгейінде қуық асты безінің қатерлі ісігін ерте диагностикалау», «Қуық асты безінің қатерлі ісігін диагностикалау мен емдеудің заманауи әдістері» және «Қуық асты безі биопсиясымен байланысты асқынулар, олардың алдын алу» атты әдістемелік нұсқаулықтар әзірленді.

-Ғылыми жұмыстың нәтижелерін - ҚАБҚІ және басқа да қатерлі ісік ауруларының алдын алу және оны ерте диагностикалауға арналған ғылыми-негізделген бағдарламаларды әзірлеуде, Салауатты өмір салтын қалыптастыру орталықтарында, денсаулық сақтау ұйымдастырушылары, скринингтік бағдарламаға қатысатын алғашқы медициналық – санитарлық көмек (АМСК) көрсету ұйымдарындағы мамандар қызметте пайдаланылуы тиіс. Жұмыс нәтижесі Республикадағы АМСК ұйымдары мен онкологиялық мекемелерде енгізілген.

Қорғауға шығарылатын негізгі ережелер

1. Қазақстан Республикасында ҚАБҚІ скрининг жүргізуді енгізгеннен бастап, стандартталған өлім-жітім, ауру-сырқаулық көрсеткіштері және олардың арақатынасы, бір жылдық өлім-жітім көрсеткіші бойынша эпидемиологиялық көрсеткіштер жақсарды, сондай-ақ скринингтік аймақтардағы тікелей скрининг арқылы ҚАБҚІ І-ІІ кезеңде анықталғандардың үлесі артып, IV кезеңдегі науқастардың саны азайды.

2. Скрининг басталған сәтте скринингке қатысатын медициналық ұйымдардың кадрлық және материалды-техникалық жабдықталуының

жеткіліксіздігі және халықтың хабардарлығы төмен болғандығы анықталды. Жүргізілетін диагностикалық зерттеулердің сапасын қамтамасыз ету үшін осы олқылықтарды реттеуді жетілдіру қажет.

3 ҚР скрининг кезінде анықталған пациенттерді олардың өмір сүру сапасын сақтай отырып лайықты емдеу үшін ҚАБҚІ бастапқы кезеңде емдеудің заманауи әдістері бар. Скринингтің жүргізу нәтижесінде анықталған науқастарды емдеу 1,8 есе арзанырақ және олардың 5 жыл бойы сапалы өмір сүруін сақтаудың ықтималдығы 1,6 есе жоғары.

4 Скринингте қолданылатын әдістер популяция деңгейінде жоғары диагностикалық тиімділік ие көрсетеді, науқастардың дайындықтары мен құқықтарын сақтай отырып, қауіпсіз болып табылады.

Жұмыстың негізгі ережелері талқыланып, баяндалды:

- мамандандырылған консультативтік-диагностикалық бөлім басшыларының республикалық семинар-кеңесі. «Қазақстанда қуық асты безінің қатерлі ісігінің анықтауға арналған скринингтің ұйымдастырушылық принциптері және мониторингі» 26-28 сәуір 2014 ж., Алматы, Қазақстан;

- Қазақстанның онкологтар мен радиологтарының V Съезі, 29-30 сәуір, Алматы, Қазақстан;

- ТМД және Еуразия елдерінің Онкологтар мен радиологтарының IX Съезі, 16-18 қыркүйек, Казань, РФ;

- «Денсаулық барлығы үшін» III Халықаралық конгресі аясында «Теңдік, ынтымақтастық және әлеуметтік әділеттілік» атты I Республикалық АМСК кәсіби мамандарының конгресі, 17-18 қараша, Алматы, Қазақстан;

- Жас ғылыми-онкологтардың «Эксперименттік клиникалық онкологияның өзекті сұрақтары» атты бүкілресейлік конференциясы, 2016 жыл 13 мамыр, Томск қаласы;

- «Қуық асты безінің қатерлі ісігін және бүйректің онкологиялық ауруларын емдеуге арналған көпсалалы тәсіл» II онкоурологиялық форумы 28 - 29 мамыр, 2016, Шымкент, Қазақстан;

- «Отандық ғылымының әлемге интеграциясы: құрылымдық өзгерістер және дамудың перспективалық бағыттары» атындағы барлық ғылымдар бойынша Халықаралық (сырттай) ғылыми-тәжірибелік конференциясы 2016 жыл 30-31 мамыры, Санкт-Петербург, Ресей;

- ТМД және Еуразия елдерінің онкологтар мен радиологтарының VIII Съезі, 15-17 маусым, Минск, Беларусь Республикасы;

- Қазақстандық онкологтар мен радиологтардың VI Съезі, 2017 жыл 27-28 сәуір, Алматы, Қазақстан.

- Ресей онкохирургтар қоғамының 12-ші Халықаралық конгресі, 5-6 қазан, Мәскеу, Ресей

Диссертация тақырыбы бойынша жарияланған мақалалар

Диссертациялық жұмыстың материалдары 30 ғылыми еңбекте жарияланған, оның ішінде 4 ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда, 9 мақала шетелдік конференциялар жинақтарында, 1 мақала ағылшын тіліндегі және

Impact Factor 0.768 (Web Science Core Collection, Scopus индекстелген) Iranian Journal of Public Health журналында жарыққа шықты. «Онкология» клиникалық нұсқаулығының 2 том, №10 «Онкоурология» тарауында «Мақсатты топтардағы ер адамдарда қуық асты безінің қатерлі ісігін алдынала анықтауға арналған скрининг жүргізу және оның сапасын қамтамасыз ету бойынша әдістемелік нұсқаулар» атты соавторлық еңбек және «Алғашқы медициналық-санитарлық көмек деңгейінде қуық асты безінің қатерлі ісігін ерте диагностикалау» атты әдістемелік ұсыныстар жарияланды.

ABSTRACT

Of dissertation for the degree of doctor by profile
on specialty 6D110200 – Public health

Ishkinin Yevgeniy Ivanovich

"Improvement of screening for prostate cancer"

The relevance of the research topic.

Prostate cancer (PCa) - one of the leading causes of death of elderly men from malignant tumors in the world, refers to socially significant diseases. In Kazakhstan, there has been a trend towards an increase in morbidity, high rates of death from PCa. The latter is due to late diagnosis of PCa and a large number of observed patients with locally advanced and disseminated forms of PCa. From this it becomes quite obvious that the incidence of PCa in our country was much higher due to unrecognized localized cancer. Since 2013, according to the State Program for Health Development of the Republic of Kazakhstan "Salamatty Kazakhstan", a phased introduction of population- based screening of PCa in Kazakhstan is being carried out. However, according to the WHO Regional Office for Europe's Health Evidence Network 2004, the implementation of mass screening programs at the national level is controversial. There is a high risk of overdiagnosis, many researchers from the US and Europe are questioning the need for large-scale screening due to high economic costs. But the situation of the initial level of early diagnosis of prostate cancer in Kazakhstan is not comparable with the level of diagnosis in the US and European countries, therefore, the screening of PCa in our country is more effective, and can serve as a model for other countries with a similar epidemiological problem of advanced prostate cancer. A potential solution to the problem of PCa screening requires evidence from a systematic literature review of published studies or screening among cohorts of patients with certain risk factors.

Purpose: To evaluate the effectiveness of screening and to develop recommendations to improve the early detection of prostate cancer activities in Kazakhstan.

Tasks:

1 Conduct an analysis of the epidemiological indicators of PCa in Kazakhstan and the impact of screening on their dynamics.

2 Assess the level of provision of medical organizations for screening PCa and adequate treatment of identified patients.

3 Determine the effectiveness of the existing organizational and functional model of PCa screening.

4 Develop comprehensive measures to improve early diagnosis of prostate cancer in Kazakhstan.

Scientific novelty of the research.

- The efficacy has been determined of screening of prostate cancer in Kazakhstan by the dynamics of epidemiological indicators, the acceptability and safety of screening methods at the population level for the first time,;

- Clinical economical analysis of PCa screening in Kazakhstan was carried out for the first time. A comprehensive picture of treatment of early forms of prostate cancer was assessed, taking into account access to high-tech treatment while preserving the quality of life of patients;

- The diagnostic significance has been determined of the prostate health index at the population level to reduce prostate biopsy and the risk of overdiagnosis;

Practical significance of the work.

- A guidelines for screening the target groups of the male population for the early detection of prostate cancer

- Methodical recommendations: "Early diagnosis of prostate cancer at the level of primary health care", "Modern approaches to diagnosis and treatment of prostate cancer", "Complications associated with biopsy of the prostate, and their prevention".

- The results of the work can and should be used in the development of evidence-based prevention programs and early diagnostics of PCa, other oncological diseases, the centers of the problems of forming a healthy lifestyle, the organizers of health care, specialists, primary health service participating in the screening program. The results of the work are implemented in the organizations of PHC, oncological institutions of the republic.

The main provisions submitted for protection.

1 After the introduction of PCa screening in the Republic of Kazakhstan, there was an improvement in the epidemiology of standardized mortality, morbidity and incidence, a one-year mortality rate, as well as an increase in the detection of PCa at the I-II stage, a reduction in the IV stage in the regions of screening, if detected directly by screening.

2 At the time of the start of the screening, the unpreparedness and inadequacy of the material and technical equipment of the medical organizations participating in the screening, the low level of awareness of the population, were revealed. There is a need for regulatory improvement to ensure the quality of diagnostic tests.

3 In the Republic of Kazakhstan, modern methods of therapy of early forms of PCa are available to adequately treat patients identified in the course of screening, while preserving the quality of their life. The patient identified by screening is 1.8 times cheaper to treat with the probability of preserving 5 years of quality life 1.6 times more.

4 Methods used in screening, have diagnostic efficacy at the population level, are safe in accordance with the rules and preparation of patients.

Approbation and introduction of results of research.

- Republican seminar-meeting of heads of specialized consultative and diagnostic departments. "Organizational principles and monitoring of screening for prostate cancer in Kazakhstan" April 26-28, 2014, Almaty, Kazakhstan;

- V Congress of Oncologists and Radiologists of Kazakhstan, April 29-30, 2014, Almaty, Kazakhstan;
- IX Congress of Oncologists and Radiologists of the CIS and Eurasian Countries, September 16-18, 2014, Kazan, RF;
- I Republican Congress of Primary Health Care Professionals "Equality, Solidarity and Social Justice - Modern Challenges of Primary Healthcare" within the framework of the III International Congress "Health for All", November 17-18, 2014, Almaty, Kazakhstan;
- All-Russian conference of young oncologists "Actual questions of experimental clinical oncology", May 13, 2016, Tomsk;
- II oncurological forum "Multidisciplinary approach in therapy of prostate cancer and kidney cancer" May 28 - 29, 2016, Shymkent, Kazakhstan
- International (correspondence) scientific and practical conference on all sciences: "Integration of Russian science into the world: structural transformations and perspective directions of development", May 30-31, 2016, St. Petersburg, Russia;
- VIII Congress of Oncologists and Radiologists of CIS and Eurasian Countries, June 15-17, 2016, Minsk, Republic of Belarus;
- VI Congress of Oncologists and Radiologists of Kazakhstan, April 27-28, 2017, Almaty, Kazakhstan.
- 12th International Congress of the Russian Society of Oncurologists, October 5-6, 2017, Moscow, Russia

Publications on the dissertation topic

The materials of the thesis are published in 30 scientific works, 4 of them in the editions recommended by the Committee for Control in Education and Science of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, 9 publications in collections of foreign conferences, 1 publication in the journal in English, Iranian Journal of Public Health and Impact Factor 0.768 (indexed in the Web of Science Core Collection, Scopus). Co-authorship in writing the Oncology Clinical Manual Volume 2, Chapter 10 Oncurology, "Guidelines for Screening the Target Groups of the Male Population for the Early Detection of Prostate Cancer and Ensuring Its Quality," Methodological Recommendations: "Early Diagnosis of Prostate Cancer at the Primary Medical Level - health care".